

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

S. Nicolai Episcopi festo Paraphrasis in lectionem lib. Ecclesiastici ex cap.
XLIV & XLV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

nus Iesus illis posthac saniozem tribuat mentem, qui est cum Patre & Spiritu sancto benedictus in secula, Amen.

IN FESTO S. NICOLAI EPISCOPI, LOCO
epistolæ, Lectio libri Ecclesiastici, ex capit.
XLIH. & XLV.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundia factus est reconciliatio. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Ideo in reuerendo fecit illum Dominus crescere in plebem suam. Benedictionem omnium gentium dedit illi, & testamentum suum confirmauit super caput eius. Cognouit eum in benedictionibus suis, conseruauit illi misericordiam suam, & inuenit gratiam coram oculis Domini. Magnificauit eum in conspectu regum, & dedit illi coronam gloriæ. Statuit illi testamentum sempiternum, & dedit illi sacerdotium magnum, & beatificauit illum in gloria, fungi sacerdotio, & habere laudem in nomine ipsius. Et offerre illi incensum dignum in odorem suauitatis.

Eccli. 45.

PARAPHRASIS IN EANDEM LECTIONEM.

Lectio hæc ex Ecclesiastico sumpta est, ex duobus puto capitibus, à quibus ea quæ sanctis confessoribus congrua erant, adunata sunt, nonnullis verbis aut sententijs, interim quæ minus videbantur huc idonea, intermissis. Itaque lectionem Ecclesiæ secuturi ac textum sic legimus: Ecce sacerdos magnus. In veteri testamento sacerdos dicebatur magnus, qui erat pontifex, aut princeps sacerdotum. Porro, in nouo testamento pro pontifice aut episcopo sumitur. Fuit autem sacerdos magnus beatus Nicolaus, beatus Augustinus, beatus Ambrosius, beatus Martinus, alijque innumeri, qui non solum dignitate, præ eminentiâ, sed etiam virtute, sapientia, charitate, atque omnium virtutum genere fuere præclari. Sequitur: Qui in diebus suis, dum hic uiueret, dum in luce gratiæ ambularet, placuit Deo, quia immaculatum se custodiuit ab hoc seculo, aut innocentiam seruans, aut per penitentiam eandem reparans, Dei misericordia & gratia super illum coruscante. Placuit Deo, & erga proximum inuentus est iustus, reddens unicuique quod suum est, ita ut nulli quid deberet non solum, aut non impletum relinqueret. Et in tempore iracundiæ, dum ad iram, dumque ad vindictam Deum excitasset plebs, ipse factus inter Deum & populum arbiter, hoc est, se medium exhibens, & lachrymas, preces, oblationemque sacram pro populo Deo offerens, factus est plebis ad Deum reconciliatio. Hoc namque non raro sancti fecere episcopi, qui iram Dei auerentes à populo, & ultionem deprecantes diuinam, plebem quoque ad penitentiam induxerunt suorum peccatorum. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Non comparatione aliorum sanctorum hoc dictum est, nec ut reliquis contemptis, vnus præferatur omnibus. Solus enim spirituum ponderator est, ut Salomon ait, Dominus enim est, qui nouit solus quid sit in homine.

Sacerdos magnus quis in veteri, & quis in nouo testamento dictus fuerit.

Jacob. 3.

Exouer. 16.

mine.

mine. Nam sanctorum vnicuique hoc ad laudem ipsius dicitur, quod non fuerit similis illi, qui conseruaret legem excelsi. Varia nanque sunt dona Dei, & iuxta Apostolum. Vnusquisque proprium donum habet à Deo. Quo fit, vt in hoc vnus, in alio alius præmineat: & qui in vna virtute est inferior, in alia ediuerso sit præclarior. Eam ob rem iureiurando, hoc est, tam firmo decreto, quod iusurandum dici valeat, fecit illum Dominus crescere & dilatari perfectione charitatis, omniumq; virtutum in ædificationem plebis suæ, cuius est doctor, pater, pastor & episcopus. Benedictionem omnium gentium dedit illi, hoc est, tanta gratiarum perfectione & donorum circumvallauit eum, vt beatus dicatur inter omnes gentes, dicaturq; ab omnibus fauorem & gratiam apud omnes inuenisse. Itaque benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, & testamentum suum confirmauit super caput eius, hoc est, in mente illius testamentum legis Euangelicæ confirmauit. Sacerdotum enim est docere populum, explanareq; legem. Quod quomodo quis recte fecerit, si in lege Domini non sit eius voluntas, nec in lege eius meditatur die ac nocte? Cognouit eum Dominus in benedictionibus suis, tam varia sua in illo dona multiplicans, vt ostenderit se illum cognoscere, diligere & approbare. Conseruauit illi misericordiam suam, seruans eum misericorditer à ruina peccati, ne à Deo excidat. Nam vt tanta illi præstaret Deus, id inde fuit, quod inuenit sanctus iste gratiam coram oculis Domini. Magnificauit præterea Dominus eum in conspectu regum. Siquidem S. Nicolaum vt coram Constâno, Ambrosium coram Theodosio, Martinum coram Maximo & Valentiniano, Hugonem coram Angliæ rege Henrico, virtute, sanctitate, scientia, & opinione clarus ac magnus, fecit. Et dedit illi coronam gloriæ, vt hic quoque apud homines autoritate & gloria præemineret. Sanctis enim episcopis multi admodum reges se humiliauerunt. Aut coronauit eum corona gloriæ, hoc est, mitra episcopali, quo vt præstantior plebe deuota fuit merito, ita etiam esset insignior sacro ornatu. Aut de corona gloriæ sempiterna intelligitur, quam sanctis prædicatoribus Ecclesiæque doctoribus, martyribus ac virginibus Deus dabit, quæ aurea & aureola dicitur, singularem. Statuit ei testamentum, Euangelium iuxta quod viueret, sempiternum. Illi enim aliud non succedet, sed in patria cælesti perficietur. Et dedit illi sacerdotium magnum, puta vt pontificis fungeretur officio. Et beatum illum fecit in gloria cælesti, in morte eum conuolans, & dicens: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multate constituam: intra in gaudium Domini tui.* Itaque dedit illi Dominus fungi sacerdotio, & habere laudem non ex seipso, quia nihil vnde laudetur, à seipso habet: sed dedit illi in nomine ipsius, id est, Dei habere laudem, quo in Domino laudetur, exultetque anima ipsius, nec aliam laudem optet aut sentiat, quàm vt laudetur Deus. Postremo, illi quoque dedit Deo offerre incensum dignum, hoc est, feruentissimam orationem, quæ vt fumus aromatum ante Deum ascendat Deo digna in odorem suauitatis.

2. Cor. 7.

Psal. 1.

S. Nicolaum apud quos Deus magnificauerit.

Aureolæ debent martyribus, doctoribus, & virginibus.

Matth. 25.

Luc. 1.

Apocal. 8.

d 3

EXEGE-

EXEGESIS EVANGELII DE SANCTO NI-
colao Episcopo, sine quouis alio Confessore pontifice,
Matthæi X XV.

Dominus noster Iesus Christus parabola nos instructurus memorabi-
li fratres ac filij charissimi, non hoc vult, vt peccatis, malisq; ope-
ribus abstinentes, viuamus reliquo tempore ociofi: sed docet nos
hic, tamen mala non faciamus opera alla, ipsum ocium, ipsam acedia no-
bis esse imputariq; in peccatum: propterea quod donis à Deo ad bene ope-
randum acceptis, non fuerimus ad Dei gloriam vsi. Vult igitur nos pigri-
tiaz & negligentiaz damnare, si non, vbi conuenit aut oportet, Dei, ad ipsi-
us gloriam dona expenderit. Sreuous nos igitur & feruentes Christi
debet esse milites, non pigros, aut negligentes, qui Christi honorẽ, anima-
rum quoque quærant lucra. Cuius gratia nullis se subtrahant oportet la-
boribus, nulli indulgeant ocio, non sibi ipsis parcant: sed in omni tempore
ad glorificandum Dominum nostrum Iesum Christum, ad eius cultum
promouendum, ad eius honorẽ procurandũ, ad animarumq; ædificatiõẽ
impigrẽ & alacres currant. Hoc SS. pontifices olim feruētissima perfererũt
charitate, operibus pietatis, studijsq; sanctis continuis intenci. Cuiusmodi
sanctus fuit Nicolaus, sanctus Martinus, sanctus Augustinus, & innumeri alij:
qui animarum corporumq; necessitatibus subuenientes alienis, talenta à
Deo accepta duplicarunt. Siquidem hi verbo doctrinæ reficiebant auditorũ
animas, & corpora beneficijs ad hæc necessarijs nihilominus pascebant. Du-
plicabant igitur elemosynam, duplicabant charitatis beneficium, quando
non tam corporibus, quam animabus subueniunt proximorum. Alij ora-
tione redimebant carceribus captiuos, & ex diaboli faucibus nihilominus
eripuerunt animas prædicatione, quas miserunt ad Christum. Proinde de
confessoribus sanctis pontificibus legitur in Ecclesia hoc Euangeliũ, qui do-
na à Deo potiora ad regendam, docendamq; plebem acceperunt, quare illis
vigilandũ hæc parabola docet, ne dona hæc sibi credita negligãt, ne hæc oci-
osa sinant, & absque fructu, ne in quæstum humanæ laudis aut lucri tẽ-
poralis, non in Dei honorẽ ac cultum, sed in opprobrium impropriumq;
Iesu Christi eadem expendant. Dicit igitur Euangelista:

Homo quidam peregrẽ proficiscens.

Philip. 2.
Hominẽ qui
se se vocet
hic Christus.

Hominem vt re vera erat, se dicit Dominus Iesus Christus, qui quamuis
Deus erat, in similitudinem tamen hominum factus, & habitu inuentus est vt homo.
Itaque homo hic peregre proficiscens, electis suis formam, conuersatio-
nemq; suam, quam aliquãto tempore in mundo exhibuerat humanam, ite-
rum ad Patrem cælos ascendens, subtraxit: donec aliquando exacturus ra-
tionem de singulis operibus nostris, donisq; nobis collatis redeat in eadẽ
forma, qua abierat in cælum. Ita enim Apostolis dictum est: *Hic Iesus qui à
vobis assumptus est in cælum, sic veniet, quemadmodum eum vidistis euntem in cælum.*
Dicitur autem peregrẽ profectus, secundũ B. Gregorij sententiam, ideo,
quia cum terra propria sit carni locus ab eo tempore quo Adæ dictum est,
Terra es, & in terram ibis. Christus ab hoc loco humanæ naturæ olim de-
putato, dum suum corpus in cælum leuans abduxit, quasi in alienum lo-
cum

Apost. 1.
Quomodo
Christus di-
catur pere-
gre profectus.
Genes. 2.

cum peregrè profectus est. Caro enim quam assumpserat Dominus Iesus, non ita in terram iuit, vt videret corruptionem, sed è sepulchrò resurgens, abiit in cælum. Verum quum potius Christus hic in mundo peregrinus fu-
Psal. 13.
 erit, & tanquam advena seu colonus, nihil habens proprium in mundo, habitauerit, quomodo dicendus est peregre in cælum, vbi locus proprius est beatorum, potissimum corporis gloriosi Domini nostri Iesu Christi, abiisse? Respondendum iuxta Chrysostrum, Christum suam quam ad electos habet charitatem hic commendasse: ad regna enim cælestia, & ad Patrem iturus suum vnde descenderat, peregrè se profecturum dicit propter charitatem sanctorum, quam ad sanctos suos habebat, quos relinquebat in terris. In mundum enim veniens peregrinabatur, quando neminem habebat, qui nomen suum confiteretur. At vbi discipulos habuit, iam paterfamilias factus est: de mundo què proficiscens, & à suis recedens, iam quasi peregre proficiscabatur. Vt igitur, quantum suos qui erant in mundo diligeret, ostenderet, peregre se abiturum insinuat. De quo Chrysostrum sic loquitur: Vis scire quantum diligit Deus fideles suos? Considera quid passus est pro eis. Si enim magis quam gloriam suam illos amavit, quasi homo moriens pro eis, quid mirum, si maiori dilectione tenebatur sanctorum quos relinquebat in terris, quam dilectione gloriæ, quam habebat in cælis.

Chrysostr.
 Charitatis
 Christi com-
 mendatio.

Vocavit seruos suos, & tradidit illis bona sua.

Qui sunt hominis huius serui? Quoniam de prælati præcipue, puta animarum custodibus atque rectoribus, parabolam hanc adfert Dominus, qui plena, potioraq; quàm alij multi à Domino recipiunt munera, quibus alios dirigere, fouere, atque pascere debent: primo, quidem hi intelliguntur, qui curam animarum susceperunt. Nihilominus tamè omnibus ac singulis hæc parabola dicitur à Christo, qua monentur non negligere gratiam & dona sibi diuinitus collata. Sunt itaque Dei aut hominis illius Euāgelici, hoc est, Iesu Christi serui quotquot Christus in sui nominis agnitionem vocauit. Huius hominis seruitus, vera est libertas ac gloria. Huius seruitutem nemo sanctorum erubuit, sed pro magna gloria esse se Dei seruos omnes habuerunt. Inde est, quod ferè singulis epistolis se præscribendū seruum Iesu Christi Apostolus Paulus duxit. Et Psalmista ait: *Quoniam seruum tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ.* Bona quæ tradidit seruis suis, spiritualia sunt munera, quæ nobis contulit gratiarum: puta, animæ virtutes, sacramenta, eorundemquè dispensationem, gratiasquè gratis datas: imo & merita nostra, illius sunt munera. Quæ ita distribuit, vt non tanquam parcus aut inuidus, nec tanquam acceptor personarum, sed pro fide suscipientium, pro diuersitate quoque officiorum vni plus, alteri minus commiserit. Ideo sequitur:

Serui Christi
 quoniam hic
 vocentur.

Seruitus Dei
 quàm sit glo-
 riosa.

Roman. 1.
 Galat. 1.
 Psalm. 115.
 Bona quæ
 seruis suis
 Deus tradi-
 derit.

Et vni dedit quinque talenta, alij duo, alij verò vnum. Vni-
 cuique secundum propriam virtutem, & profectus est statim.

Quod vni quinque, alteri duo, alteri verò vnum commisit, hoc fecit, vt iuxta cuiusque capacitatem, meritumq; atque officium dona sua distri-
1. Cor. 12.
 bueret. Idem enim Dominus omnium, idemq; spiriuis dona sua distribuens

vnicuique sicut vult. Alij enim datur per spiritum, vt Apostolus ait, sermo sapientie, alij sermo scientie, secundum eum dem spiritum: alteri fides in eodem spiritu, alij genera linguarum, alij operatio virtutum, & alia multa quae enumerat. Haec itaque dona commisit seruis suis, vt in his negotientur, atque ad lucra, id est, ad diuini honoris augmentum, ad animarumque edificationem his vrantur. Per quinque igitur talenta, secundum Gregorium, dona quinque sensuum corporis intelliguntur, quibus homo exterior regitur. Ei vero qui duo talenta accepit, datus est intellectus & operatio, seu intellectus & voluntas, vt quae agenda sunt homo intelligat, & quae intellexerit, etiam velit. Quo liquet plura iuxta hunc intellectum cepisse dona eum qui duo, quam illum, qui quinque talenta accepit. Minus namque recipit, qui exteriorum tantum accipit cognitionem, quae quinque sensibus agitur, quam is qui intellectum, id est, interiorum scientiam simul, ac in exterioribus operationem seu prudentiam accipit. Alteri vero, inquit, commisit vnum, id est, solam intelligentiam scripturae, quo talento seipsum regeret, & alios erudiret. Quomodo cunctae autem exponantur haec secundum numerum talenta, aut quinque, aut duo, aut vnum, hoc Dominus vult nobis dictum, neminem esse, qui non aliquid aut plura receperit à Deo talenta, in quo, aut quibus operari vnumquemque vult, & ea ad incrementa virtutum, ad iustitiae profectum ad proximorum subsidium, & in gloriam Dei conuertere, expendere ac dispensare quisque debeat.

Abijt autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem vnum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui.

Vterque seruus & qui duo, & qui quinque acceperat talenta, abiit in operationem, & dona sua seu gratiam quam accepit, in alios, iuxta admonitionem Apostoli, administravit: duplicauitque talenta, dum donis à Deo acceptis, & pie vsus est in se, & eisdem quoque proximis seruiens, utilis fuit. At vero qui vnum duntaxat talentum acceperat, abiens illud non studuit multiplicare: cuiusmodi sunt qui scientiam scripturarum, intellectumque

percipiunt, nec tamen se, nec alios recta docent. Hoc autem ideo illis contingit, vt ex talento, quod acceperunt (siue sit illud gratia eruditionis aut praedicationis donum, aut aliud quodcunque munus à Deo) nullum referant lucrum, quia illud in terram abscondunt. Qui sunt, inquis, qui talentum suum in terram abscondunt. Qui terrena sapiunt, qui terrena diligunt, puta honores, opes, hominum fauores, ac laudes, aut alia quaecunque caduca & terrena: vnde eorum affectiones adeo inquinantur, adeo opplentur, adeo abstrahuntur: adeo etenim huiusmodi caducis impleti sunt, vt nihil illis interim diuinum libeat, sed donum quod à Deo receperunt, interim in terra iaceat sepultum: hoc est, per terrenas concupiscentias maneat neglectum ac absque fructu. Iuxta Chrysostomum, ille qui fodit talentum suum in terram, similis est fatuis virginibus, quae habentes lampades, oleum non habebant. Tam enim ille, quam istae putabant sibi ad salutem, hoc so-

luna

Gregor. r.
Talentis quinque, duobus & vno, quidnam diuersim in iusticiaur.

Talentorum parabola quod Dominus insinuare voluit.

2. Pet. 4.

Talentum in terra abscondentes qui sunt.

Chrysostom. Math. 25.

Jum, quod credebant in Christum, sufficere. Neque enim verè talentum Domini sui perdidit, sed in terram abscondit. Quamuis autem non perdidit, reus tamen est damni. Non enim propter hoc solum vnusquisque fit Christianus, vt fit Christianus seruans fidei suæ talentum, sed operetur iustitiam Christo. Sicut enim, qui seminandi causa accipiens semen, tempore seminationis non seminauerit, damnum facit domino suo: & si non perdidit semen, est tamen damnum tantum, quantum poterat lucrum facere, si opportuno tempore seminasset: sic qui accipit fidem Christi, & in hoc seculo seminationis non fuerit operatus iustitiam, & si fidem suam non perdidit, tamen tantum videtur peccasse, quantum potuit iustitiam facere, si non neglexisset. Hæc Chrysostomus. Qui bene intellectus, non reor vt in hoc, alijs quæ locis similibus placeat Lutheranis.

Fidem solum non sufficere ad salutem.

Christianus verus quis fit.

Post multum verò temporis venit dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis.

Post multum temporis, puta ab ascensione Domini, vsque ad iudicium vltimum (grande enim tempus interest) quando Dominus reuertetur, atque ad rationem audiendam, iudex sedebit. Sed quia supradictum est, Christum propterea peregrè dici profectum, quod familiam hinc in terris sanctorum, hoc est, Ecclesiam sibi asciauerat, quam diligens ab ea discedebat, mirari quis possit, quare ad tempus ab electis suis Dominus, si adeo eos amabat, hinc in cælos discessit, aliquando rediturus, & semper cum sanctis futurus. Hoc pariter ex amore fecit, vt electi in illius absentia per fidem operarentur, crescerentque in gratia ipsius, ac probarentur, & gloriam, vitamque sempiternam sibi acquirerent: hoc est, se idoneos æternæ vitæ exhiberent. Præsentem enim Christo fideles probari non poterant, an verè essent fideles, quoniam quod præsens est non creditur, sed cernitur. Porro quod absens est, non cernitur, sed creditur, quando illius offensio cauetur, aut ira eius timeatur. Itaque Christo præsentem si fideles tentationem aliquam propter eundem sustinerent, aut iustum aliquid operarentur, opus illud non videbatur agi ex fide, sed esse in oculis. Seruus enim fidelis ne sit, absente domino probatur: præsentem autem domino quicquid fecerit, non laus est serui, sed domini. Vt igitur electi Christi crescerent in fide, crescerent in iustitia bonorum operum, redderentque se idoneos vitæ æternæ, expediebat Christum eis ab oculis subtrahi. Quod Christus quoque eos præmonuit & prædixit, dicens: Expedi vobis, vt ad Patrem à vobis abeam. Alioqui paracletus non veniet ad vos. Liqueat igitur Christum non tam propter suam vtilitatem, quam propter vtilitatem electorum suorum ad cælos ascendisse. Itaque post multum temporis, rediit dominus seruorum illorum, & posuit cum eis rationem. Tunc enim ratio cum seruis ponitur, quando districtè à nobis exiguntur dona sua Deus, quæ tam misericorditer, quam libenter nobis tribuit. Tunc, inquam, exiget, quando ante tribunal (vt Apostolus ait) ad stabimus, Christo rationem pro his quæ gestimus, reddituri.

Ecclesiam suam in terris amans cur Christus reliquit, ascendens ad cælos?

Absentia Christi quid fidelibus profuerit.

Ioan. 16.

Rationem quando ponit Deus cum seruis suis. .. Cor. 5.

Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi,

c

mihi,

mihī, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

Gratulari
dominū ser-
uo quid sit.

Hieronym.

Esaię 64.
I. Corin. 2.
Gaudium
Domini in-
scate qd sit.

Accedit ad dominum fiducia fultus seruus ille, qui quinque acceperat talenta, quoniam testabatur illum conscientia innoxium atque fidelem domino suo fuisse. Cuius manifestum habuit argumentum, quoniam quinque talenta accepta, domino duplicata retulit. Eam ob rem à domino laudatur, quod in his quæ in comparatione æternorum modica sunt, fidelis fuerit. Gratia enim dona quinque quæ à domino receperat, ad Dei honorem erogauit in sui ac proximorum salutem, eaq; per dilectionem Dei & proximi duplicauit: quod est duplicasse talentum. Gratulatur autem dominus seruo, atque ob illius exultans fidelitatem. Euge, inquit, serue bone, & qui iustitiam operatus es, & fuisti fidelis, qui meum quærens honorem, quæcunque egisti, ad meam retulisti gloriam, non te ipsum, sed in te & in proximo tuo meum beneplacitum es zelatus. Quia autem super pauca tibi commissa fuisti fidelis, supra multa te constituam. Vt autem Hieronymus ait, quamlibet omnia quæ in presenti habemus, magna videantur & plurima: comparatione tamen futurorum parua & pauca sunt. Hic igitur seruus quoniam terrena fideliter dispensauit, pro temporalibus tranitorioisq; rebus æternam recipit mercedem, vt sequitur: intra in gaudium domini tui. Vide, quia non dicit, intra ad gaudium domini tui: sed, intra in gaudium domini tui. Suscipe nunc, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Hoc gaudium intra, hoc est, gaudio vniuersique circumseptus esto, & quasi in gaudiorum medio consistes, quo omni ex parte tibi sit gaudium, sursum ex visione Dei, deorsum ex consideratione inferni aut supplicij quod euaseris, interne ex gloria conscientia, externe ex omnium creaturarum decore.

Accessit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidisti mihī, ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.

Vide domini bonitatem, quod non iuxta hoc quod plura pauciora ve talenta commisit, præmium statuit, sed quia vtrique æquæ dicit: Intra in gaudium domini tui. Quo vult indicare, non propterea te maiorem habiturum mercedem, quia multorum fuisti dispensator honorum: sed illud apud Deum respicitur, illud ad præmium, mensuram & differentiam coronarum tribuendarum, inter eos qui pariter vna sunt felicitate beati, discernitur, ac examinatur, vnusquisque qua Domini talenta dispensauerit charitate, qua animi deuotione, & qua Domino seruerit tum fidelitate, tum alacritate. Inde enim orietur differentia præmiorum, vnde disparitas generata est meritorum. Dicitur igitur illi quoque, vt intret in gaudium domini sui. Glorioso namque certaminis cursu consummato, laborumq; presentis vite studijs atque conatu finitis, gaudium domini sui intrabit, qui licet quinque hominum millibus prædicauerit, vnā tamen duntaxat animam fuerit lucratus,

lucratus, aut fortasse nullam, non minus tamen sui studij, laboris, ac charitatis, quam si multas conuertisset animas, meritum præmiumque habebit. Siquidem miles qui strenuè, fortiterque pugnat, non qui feliciter, commendatur. Postremo, de seruo pigro adicit, quomodo suum quoque talentum, sed sine lucro is retulerit, nec absque iniuria & contumelia Domini se excusauerit: quem propter pigritiam atque inutilitatem, quia laborare noluit, (tamen si nulla mala de eo opera alia nunciuntur) ad Domini sui gloriam, proijci in tenebras exteriores iussit. A quibus tam internis, quam externis nos seruet Dominus noster Iesus Christus, qui est benedictus in secula. Amè.

Serui fodi-
tis talentum
in terrâ pec-
na quanta.

SERMO IN EODEM FESTO.

Vera deuotio ad Deum, veraque perfectio uitæ Christianæ, quare hoc calamitosissimo seculo sint tam in paruo pretio ac usu.

Domine præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis Psalmo XX. Ad bonorum ac piè merentium consolationem, ad nonnullorum quoque excitationem filij charissimi tacere nequeo, qui fiat ut tâta olim perfectio, tam vehemens Dei amor, & tam frequens studium apud multos inueniretur feruienti Deo: hodie verò raro apud homines inueniatur sanctitas. Hoc, scio, non paucos vestrum contristat, qui licet bonæ sint voluntatis, nihil tamen inueniunt in seipsis huiusmodi, quod de pristinis sanctis & legunt, & mirantur. Cumque eadem imitari gestiunt, si in se nihil, quod studium hoc feliciter promoueat, inueniant, nullum consilium, nullumque auxilium illis restare putant, adeo ut videatur eis (quamuis ita non sit) omnis conatus suus impendi frustra.

Possunt igitur dari rationes nonnullæ, quare non tanta hodie ut olim inueniatur sanctitas in mundo. Prima est, quod olim crebrius Deus orum sanctorum mirificauerit, hoc est, in benedictionibus gratiarum præueniret, ut Psalmista ait, quæ in pueris, infantibus, aut etiam in necdum natis cõperta sint signa quædam, quæ nõ solum supra ætatè, sed etiam supra naturam diuinæ gratiæ benedictionem, atque donorum Dei exuberantiam huiusmodi hominibus, aut à puero, aut in baptismo, quam cæteris, datam indicant esse cælitus largiorem. Inter illos sunt Hieremias, Ioannes Baptista, sanctus Nicolaus, alijque item multi, quos legimus benedictionibus Domini præuentos. Cæterum, quot qui Deo soli inter electos noti, nobis incogniti, à pueritia, baptisimi, quæ semel receperunt gratiam, nunquam postea amiserunt? Verum ut de sancto Nicolao modo loquamur, cum paulò ante natus esset infans, & baptizaretur, erectus stetit in pelui. Quis illum hoc docuit, ut in sacramenti huius perceptione Deo reuerentiam faceret, atque tanquam ad fidei confessionem se erigens supra naturam ætatis ut Dei miles, staret? Deinde cum quarta & sexta feriâ infantulus ieiunaret, semel tantum in die matris vbera sugens, num hoc humanæ prudentiæ, aut infantilis ingenij fuit? Haudquaquã: sed indicabant hæc signa illum adhuc infantem à spiritu regi. Itaque qui huiusmodi sunt, qui Domini benedictione præueniuntur, nihil mirum est, ut antecant alios in virtutum perfectione. Secundum est, quare hodie non tam perfecti, ut olim inueniuntur sancti. Quia idem zelus, eadem charitas, idem feruor, idemque studium & conatus pro

Sanctitas cur
tanta hodie
non inueni-
atur ut olim.
Psalmo.

S. Nicolaus
quo pacto
præuentus fu-
it à Deo in
benedictio-
nibus gratia-
rum.

Zelus spiri-
tualis profe-
ctus quàm sit
hodie medi-
cus.

assequenda perfectione nobis, ut olim, hodie non est. Omnia enim deficiunt, atque à sua auita virtute degenerant. Nihil in ea nobilitate, integritateque hodie, in qua olim, perseverat. Quomodo ergo charitas multorum refrigescit, ita necesse est quoque virtutes alias extenuari. Solebant magnopere antiqui peccata, non modò magna lethaliaque, verum etiam modica, leuissimaque, quæ nos non ut peccata plangimus, sed honestates, ciuilitates, necessitatesque arbitramur, imò ut ea, quæ cauere non possint: Ita, inquam, leuissima quæque planxerunt sancti, quomodo nos ne grauissima quidè delicta lugemus. Non enim illis ardèret Deum amantibus videri poterat quicquam esse leue aut paruum, quod à Deo non probatum iri haud ignorabāt. Non videbatur esse peccatum aliquod illis veniale, sed grauius, dolorosiusque plangebant, quam nos hodie lethale quoduis peccatum, quamlibet veniale, aut exiguum illud foret. Hic seruator, hæc deuotio, qua minima, vel suspecta ne Deo fortasse non placeant, cauebant, & ad arduissima ac molestissima quæque toleranda se offerebant, parauit Deo locum in illis, quem donis suis, virtutumque perfectione multifaria illustraret. Hic seruator charitatis & deuotio si esset pariter in nobis, nihil eorum nobis negaret Christus, quæ illis est largitus ad profectum. Verum, ut de sancto Nicolao non nihil dicamus, S. Nicolaus licet esset Deo deuotissimis parentibus ortus (puta ex his qui post primam prolem Nicolaum coniugij sancti fructum, ceterum deinceps ducebant vitam) mundum tamen mundi que gaudia toto peccatore respuit Dei amicus, mundo, carni & diabolo perpetuus hostis. Idcirco immaculatus ab hoc seculo vixit, orationi & pietatis operibus die ac nocte vacans. Nam orationi continue vacasse, vel inde cum liquet, quod legimus illum manè præ foribus templi excubias orationum seruasse.

Siquidem ubi Myrorum eligendus foret episcopus, & pro eadem re ieiunia, supplicationesque fierent, alio namque tunc modo episcopi eligebantur atque hodie) inter episcopos vni autoritate & pietate potiori à Deo dictum est, ut manè expectarent, & quem ante alios primo in oratione excubantem ad fores templi inuenirent, hunc ordinarent episcopum. Quem dum Nicolaum esse inuenissent, licet renitentem, ordinauerunt Myrorum episcopum. Vixit autem episcopus ex innocente innocentior, ex simplice simplicior, ex sobrio abstinentior, & ex humili humilior factus. Quum enim singulis præfulgeret virtutibus, nescires quid in sanctissimo viro primum, aut tanquam potissimum foret mirandum, laudandum ve. Erat totus pietati deditus. Vnde in cuiusdam domum qui ex inopia suas filias lupanaribus prostituere cogitarat, cum etiam nondum foret episcopus, ter auri massam non paruam proiecit, quo filias dotaret, & honestè viueret pauper. Captiuos multos inuocatus, liberauit. Nam licet absens corpore, in visione tamen ac spiritu tyrannis regibusque apparens, eos teruit, eis nisi innoxios absoluerent, minabatur. Virum misericordiarum eum mundus agnouit, ideo illo ad huc superstite Deum homines afflictiper sancti Nicolai merita, quæ Christus ipse in eo & cum eo operabatur, inuocabant atque liberabantur. Quod verò Nicolaus sæpenumero dum Myra foret in oratione constitutus, narratur alibi in locis remotissimis periclitantibus adfuisse, aut præcepisse, aut captos liberasse, non opinatus est

corpo-

Math. 24.

Peccata quolibet quanto luctu olim deplanxerint sancti.

Sanctitas patrum S. Nicolai quanta.

Deus S. Nicolai quanta meriti.

Episcopos eligendi quomodo olim seruari solent.

S. Nicolai vita quibus fuerit virtutibus ornata.

Fides & misericordia S. Nicolai, quanta.

Nicolaus absens quomodo præsens sentiebatur.

corporis mole inde translatus, aut duobus, quod impossibile est, locis eodem simul tempore interfuisse: sed credendus est corpore vno in loco fuisse: animo vero aut spiritu, seu mente alibi interim fuisse, vbi angelo interim in spem Nicolai agente & loquente, creditus sic adfuisse Nicolaus, & formasse verba. Hoc namque modo etiam in veteri testamento sæpè auditur Dominus loqui, aut Moysi, aut alteri, quamuis non Dominus Deus loquatur, sed Angelus in persona Domini loquitur: *Ego sum Dominus Deus tuus*. Ira hic credenda ac intelligenda sunt quoque, si qua huiusmodi in viris legimus sanctorum: puta quosdam sanctos corpore in oculis omnium vno in loco sedisse inter Missarum solennia, & alio interim loco simul eodemque tempore adfuisse, vbi mortuum sepeliebant, aut captiuum redimebant, aut aliud quid simile inter pietatis opera faciebant. Huiusmodi namque non raro contigerunt S. Nicolao, qui varijs ac multis visus est adesse in mari, in carceribus, aut inter alia pericula constitutis, ipsiusque nomen, hoc est, Nicolai, vt intercessor apud Deum illis fieret, inuocantibus. Qui putandus tamen non est de loco in locum translatus, sed si alibi per consolationem & subuentionem adesse visus est, hoc credendum est per Angelum in Nicolai specie factum. Eam tamen ob rem vir misericordiarum vniuerso mundo est agnitus, prædicatorque veritatis, Deo eius eruditioni veræ, ac sanctæ & incontaminatæ vitæ testimoniū signis & miraculis tam in vita, quam in illius morte perhibente. Siquidem post multos sanctos labores, post certamina, post lachrymas, post agones denique multos contra diabolum, contra mundumque pro Christi gloria, pro animarumque salute exantlatos S. Nicolaus dum spiritum Deo reddidisset, sepultusque corpore fuisset, circa eius caput fons cœpit scaturire olei, quo in vita misericordiarum virum fuisse illum Deus palam omnibus faceret, atque in necessitatibus ac tribulationibus nostris se per illius interuentionem inuocandum doceret. Congruum namque est misericordiam à misericordissimo Deo, interuentione, aut intercessionem viri misericordiarum impetrari.

Exod. 10.
Leuit. 9.

Fons olei circa sepulchrū S. Nicolai quod designet.

Tertium est, cur pauciores modo, aut non in tanta, vt olim perfectione inueniuntur sancti. In initio namque nascentis Ecclesiæ, & post tempora persecutionum multi sancti vixerunt episcopi, monachi plures, quos claritate signoram, & mira sanctitate Dominus illustrauit, cum hodie sanctus defecisse omnis credatur. Quod tamen vt tunc ita fieret necessarium erat, quo intelligeretur sine martyrio posse ad sanctitatis perfectionem veniri: discederet quoque quam foret vile ac salubre, in statu monastico viuere, cuius institutor vna cum tot sanctis viris status huiusmodi professoribus atque vitæ huiusmodi alumnis, tam mira polleret excellentia sanctitatis. Itaque cum in initio multi variisque status Ecclesiæ testimonijs indigerent diuinis, quibus certum fieret huiusmodi statum obseruatores Dei esse amicos, Deus in singulis statibus licitis, ac bene viuendi ordinibus nonnullos sanctos varijs donis & miraculis reddidit illustres, quos posteri non in miraculis, sed in virtutibus imitandis, sequerentur. Cum igitur miracula non faciunt, sed ostendunt sanctum, quis dubitet his temporibus, cum nullis sit miraculis nunc opus (satis namque confirmata tum miraculis, tum sanctorum exemplis est omnis religio) nec à Deo soleant absque necessitate fieri:

Psalm. 11.
Monasticam vitam olim necessario per miracula nutritam.

Miracula que non faciunt, sed ostendunt sanctitatem.

Sanctitas hu-
ius seculi ho-
minu n indi-
ciji quibus
accidat.

fieri quis, inquam, dubitet esse in mundo multos adhuc sanctos, qui licet si-
gnis aut miraculis non fulgeant, vitiatorum tamen mortificatione, aduersita-
tum perpeffione, plenissima fuisfius ad Deum refignatione, & in tentatio-
num, preffurarumque patientiffima tolerantia creduntur placere Deo, & co-
ram eodem, licet sine externa euidenti que manifestatione testimonio ve
sanctitatis inter sanctos annumerari? Verum est igitur, hodie non admo-
dum multos vt olim, nec admodum illustres cum testimonio signorum ac
miraculoru, vt olim, inueniri sanctos. No tamen vfy adeo mudo deesse san-
ctos crediderim & amicos Dei secretos, qui licet no vsque adeo alijs videan-
tur sancti, propterea quod sepe in miserijs hic magnis humiliati, indigni ac
viliores alijs videantur hominibus, nec fibifpfi sint manifesti, vt pote in
suam vilitatem, imperfectionem que suos oculos semper habentes apertos:
Deo tamen cogniti sunt, & tempore manifestationis ac reuelationis filio-
rum Dei ab alijs quoq; cognoscuntur fuisse, esse que filij dilecti, & amici Dei.
Hos dicere hodie quoq; possemus sanctos, licet no in illa sint euidencia san-
ctitatis a Deo manifestati, vt priores antiqui. Veruntamen chariffimi nostra
sanctitas, nostra perfectio, nostra que mensura fit (qui opera non habemus
virtutum) in agnitione nostrae vilitatis, indignitatis, ac prauitatis, quae nos
humiliet ac deprimat. Sit quoque in desiderijs atque exercitijs continuis
virtutum amoris que diuini, quae depressos non prosternant, sed ad spem
expectationem que erectos roborent.

Perfectioni
acquirende
duo ne cessa-
ria quae.

Duo autem sunt, quae ad sanctitatem seu ad perfectionem multum conse-
runt. Primum sagax prudensq; discussio ac inuestigatio occasionum & cir-
cunstantiarum circa peccata nostra, quo deprehendamus, quid nobis fuerit
causa ruinae, quid ve labendi occasio. Nisi enim haec prudenter inuestigemus,
nunquam emendabimus, sed ambulabimus vt caeci, qui nesciunt, nisi laesi,
vbi impingant, festinamusque laeti ad perditionem euntes. Quid enim e-
mendaremus, quando quid in nobis deforme, corrigendum ve sit, non vi-
demus? Sagaciffimo igitur conatu interiora nostra, motus, intentiones que
animorum nostrorum exploremus, & quicquid in nobis deprehenderi-
mus vitiosum, non relinquatur illud non eiciendum, non castigandum,
non mutandum: sed ilico tollatur, eradatur, atque sancta importunitate
corrigatur. Nihil in nobisfpfi dissimulemus, tamet si emendare nostris id
viribus solis non valeamus: possumus tamen omnia quae Deus nobis pra-
cepit auxilio diuino, quod nunquam requirantibus illud deest. Idcirco
quod secundo est necessarium, est opportuna, importuna, humilis, iugis, in-
deficiens, feruens que ad Deum oratio, qua perpetuos nos mendicos exhibea-
mus ante Deum. Solent alij mendici diuitibus, si crebro viniant crebro que
petant, esse molesti. Deum quantumlibet roges, quantumlibet pro te & pro
alijs illum, ve ita dicam, orando fatiges, fatigare non potes, nec illi molestus
esse: sed quo frequentior es in oratione, quo sepius obsecras, quo plura pe-
tis, eo propterea magis places eidem. Neque enim dando fit pauperior, nec
tribuendo laborat, nec audiendo grauatur, nec mendicitatem nostram fasti-
dit: quin potius auaritia haec sancta, virtutum spiritaliumq; bonorum
nostra esuries, illum praecipue delectat. Quapropter in omni re qua tu pro
te, vel pro alijs indiges, vbi humana vsus fueris industria, vbi ve non spre-
ueris

Discussio sui
homini profi-
cace volenti
necessaria
quae sit.

Mendicos
quomodo
nos ante Deu
perpetuos
exhibeamus.

ueris

ueris aut neglexeris naturę auxilium, non alio, quam ad Deum curras atque confugas. Hic omnium curarum & sollicitudinum, hic omnium timorum & periculorum tuorum vnicum sit azylum, securum refugium, plena consolatio, adiutorium certum: nec de assiduitate accedendi; aut sæpius pro pluribus orandi sit tibi verecundia: quin etiam inde maior sit tibi ad Deum fiducia. Quantum autem confidis, tantum impetras. Vbicunque igitur tibi deesse aliquid percipis, concitus ad Deum recurre, eiusque ab eo consilium & auxilium implora. Hæc duo si diligenti exercitio frequentaueris, atque in vsum consuetudinemque duxeris, proficies quotidie ad meliora. Itaque filij charissimi prouocet vos deuotio & innocentia S. Nicolai ad amorem virtutis. Incepit ille in infantia adhuc matris vbera sugens, ieiunare. Subtrahite quoque vos pari modo vobis ipsi superflua, & quadam delicata non necessaria. Obsecro autem vos per Dominum nostrum Iesum Christum nõ permittatis vos seduci à carnalibus Lutheranis, qui ieiunia & castigationes carnis rident, idque propterea, quia cum vita eorum tota in carne sit, ne vilis habeatur hæc atque carnalis, si que impiam abstinentem viderint, papisticum mox calumniantur, & operum suorum honorum negotiorumque nugantur, regnique caelorum mercatorem. Iterum rogo vos filij, non permittatis vos decipi. Christus quæ carni sunt duriora elegit. Quod sancti ad vnum omnes imitati sunt & docuerunt, maxime Paulus, monens ubique mortificationem membrorum nostrorum, crucifixionem corporis, mortificationem exultationemque veteris hominis, abnegationem desideriorum nostrorum, atque secundum spiritum conuersationem sanctam internam, non carnalem. Christus quoque nonne abnegationem & crucis suæ acceptionem docet? Ideo dico, quomodo Christus quæ duriora carni erant, elegit, quomodo sancti austeram quoque omnia omnes tibi intulerunt, sic tu fili saltem vitiosa, saltem superflua, saltem non necessaria tua desideria refeca & proscinde. Sub amissione enim salutis meæ, vnicuique dico vestrum: Quoties vel minimum quid desideratum, atque à te cupitum, optatum ve, tibi negaueris, subtraxeris ve, idque Dei feceris amore, qui amarissima quæque tolerauit, toties Christi vulneribus, quasi is qui medicinam aut vñctionem apponeret, consolationem adfers. Toties, inquam, pro bona hac voluntate, pro tui abnegatione, pro intentionis directione ad Deum (qui propter Dei amorem rem alioqui dilectam tibi interdixisti) coronam à Deo recipies æternam. Quid dubitas? Nonne benedicto ore suo veritas dixit, eum qui calicem aquæ dederit frigidæ egenti, habiturum in caelo mercedem? Quanto magis si rei cupita in te delectationem tibi negaueris, hancque Deo in sacrificium obtuleris, Deum tibi concilias, ac propitium, amicum que tibi facis? Vt igitur dixi, si necessaria vobis subtrahere non potestis, saltem subtrahatis superflua, innecessariaque vobis, vt eadem consecratis Deo. Fuit præterea sanctissimus Nicolaus pudicus, sobrius, & in opera pietatis promptissimus & misericordissimus. Vos quoque castè, sobriè, ac piè viuatis in hoc seculo, & omnem humanitatem, omnem misericordiam, omnem charitatem in omnes egenos ac pauperes dilatazione spiritus accordis vestri exendite. Iniuriam vobis putate fieri, si egenus aut miser quispian sine vobis iuuetur ab homine alio. Tu quisquis es debitorem omnibus crede, tibi derelictum esse pauperem æstima, cui tu subuenis. Quia diligit

Azylum omnium periculorum, tensionum, timorum & necessitatum nostrarum vni Deum confluamus.

Abstinencia S. Nicolai quomodo cuiuslibet imitanda sit.

Lutherani cur ieiunia castigationesque carnis rideant.

Christi sanctosque omnes ea quæ carni duriora sunt elegisse ac docuisse.

Col. 3.

Galat. 5.

Ephes. 4.

Col. 3.

Titum 2.

1. Pet. 2.

Lucæ 9.

Math. 10. 16.

Luc 9. 14.

Desiderijs vitiosis & superfluis renouitate quæ

fit Deo gratum.

Vulneribus Christi quomodo medicina consolationeque adhibenda sit

Math. 10.

Marc. 9.

Titum 2.

Misericordia S. Nicolai quomodo imitanda.

te Dominus Deus tuus, ideo merendi, placendi ei atque coronandi te, pro cuiusmodi bonis occasiones tibi mittit. Imitare igitur misericordiam sanctissimi Nicolai, ut inuenias tu quoque misericordiam Christi, qui est cum Patre & Spiritu sancto benedictus in secula, Amen.

IN SOLENNITATE CONCEPTIONIS
Gloriosissimæ semper Virginis Mariæ, lectio
Ecclesiast. XXIII.

Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Ego mater pulchra dilectionis, & timoris, & agnitionis, & sanctæ spei. In me gratia omnis vitæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & fauum. Memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient. Qui audit me, non confundetur, & qui operantur in me, non peccabunt. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

PARAPHRASIS IN EANDEM LECTIONEM.

Verba huius lectionis charissimi, quamuis de increata, æternæque sapientia scripta sint & intelligentur, applicantur tamen per spirituales significationem, beatissimæ semper Virginis Mariæ, idque vsu & auctoritate Ecclesiæ catholicæ, quæ non errat nec fallitur, quia doctorem & rectorem sui habet Spiritum sanctum, qui idem autor est totius sacre scripturæ, cuius varia esse sensa multiplicesque intelligentias nemo nescit, qui vel aliquid norit. Itaque & nos matris Ecclesiæ irrefragabili auctoritate subnixi, sanctosque patres diuinorum scriptorum interpretes vel tractatores, seculæ sectantes, licet hodie improbi quidam vel alioqui nimium rudes putent quæ de Christo scribuntur, alijs applicari non debere, totam hanc lectionem matri virgini libenter applicabimus: siquidem & sancta mater Ecclesiæ in diuinis officijs, multa de Christo scripta nedum matri, sed & cæteris Christi membris scienter sapienterque accommodare non dubitat, certa quæ capiti conueniant, ea facile posse etiam membris adiungi, quamuis aliter capiti, aliter membris congruant. Si quis hæc de re dubitat legat sanctorum patrum monumenta, & illorum testimonijs verum nos dicere probabit. Sed his propter improbos aut insulos quosdam obiter præmissis, ad ipsius lectionis interpretationem nos accingamus. Dicit itaque B. Maria, qua nullus omnino innocentia, sanctitate puritateque ad æternam & increatam sapientiam propius accedit: Ego quasi vitis fructificavi suauitatem odoris. Ego produxi fructum suauitatis Christum Dei Filium, qui suauitas est odoris, utpote olfactum spirituales interioris hominis suauiter recreans, potenter alliciens, ac vehementer oblectans. Quomodo enim fructum suauem, bonum ac viridem profert vitis odorifera vel dum floret, vel dum uvas producit, vel dum vino inebriat, ita ego ancilla Domini, ad hoc à Deo, eius

Maria quam
recte comparatur
viti.

Lucæ 1.